

Etika

Tematika

- 1. Általános bevezetés az etika világába**
- 2. Etikatörténet**
- 3. Erkölcs a társadalomban**
- 4. Erkölcsi értékek**
- 5. Igazságosság és Diszkrimináció**
- 6. Etika gyakorlatok**
- 7. Az emberi élet védelme**
- 8. Az erkölcsi nevelés**

Az etika mibenléte, az erkölcs alapjai, az erkölcsi szabályok, az erkölcs működése és szerepe

ÁLTALÁNOS BEVEZETÉS AZ ETIKA VILÁGÁBA

Az etika fogalma

- ETHOSZ – erkölcs, erkölcsiség, etikus magatartás
- ETIKA – az erkölcs filozófiája

Az etika a filozófiának az az ága, amely az ész természetes fényében az erkölcsi jelenség végső alapjait kutatva azt igyekszik megállapítani, hogy az emberi cselekvés, illetve az emberi személy milyen belső és külső tényezők alapján válik jóvá vagy rosszá, értékessé vagy értéktelenné.

Etikai alapfogalmak

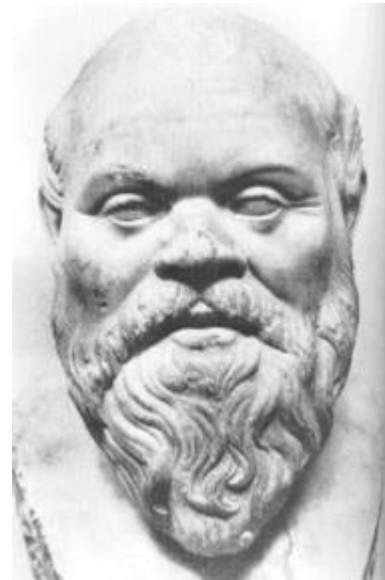
- Erkölcs
- Morál
- Erény
- Helyes
- Jó
- Norma
- Kötelesség
- Szándék
- Lelkiismeret
- Ítélet
- Erkölcsi közösség
- Etikai kódex

Az etikatörténet korszakai az európai filozófia
történetében, jellemző nézetek, korok és erkölcsök

ETIKATÖRTÉNET

Az etikai gondolkodás kezdete

- Intellektuális etika
- Szókratész és a demokrácia
- Az erények mibenléte
- Szókratész halála i. e. 399

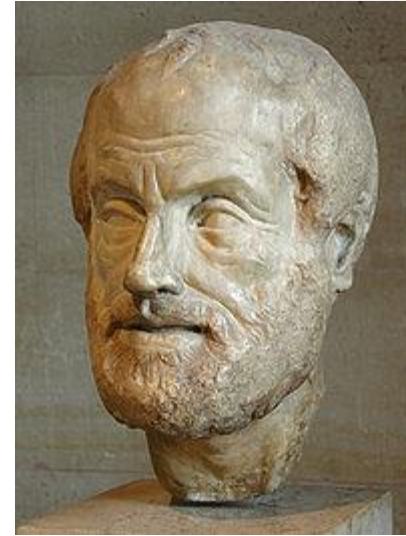

Platón

- Értéketika
- A jó ideája (Barlang-hasonlat)
- Az igazságosság

Arisztotelész

- Erényetika
- „A jó élet a boldog élet.”
- Középérték elmélet

Túlzás	Közép	Hiány
dühösség	szelídség	halvérűség
pazarlás	áldozatkészség	szűkkeblűség
vakmerőség	bátorság	gyávaság

- Igazságosság
 - osztó
 - kiegyenlítő

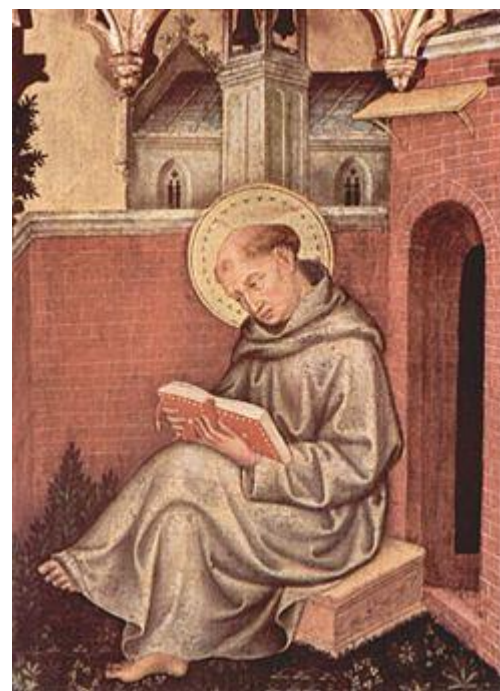
A hellenisztikus etika

- Epikurosz
 - Hedonizmus másképp
 - (örömmre törekvés és a fájdalom elkerülése)
- Sztoicizmus
 - Erényetika
 - Apatheia

Keresztény etika

- Ószövetség – Tízparancsolat
- Újszövetség – Jézus etikája
- Szent Ágoston
 - szándéketika
- Aquinói Szent Tamás
 - Arisztoteliánizmus
 - Istenérvek
 - Törvények
 - Örök törvény
 - Természeti törvény
 - Emberi törvény

A reneszánsz etikája

- Niccolo Machiavelli

- Bernard Mandeville

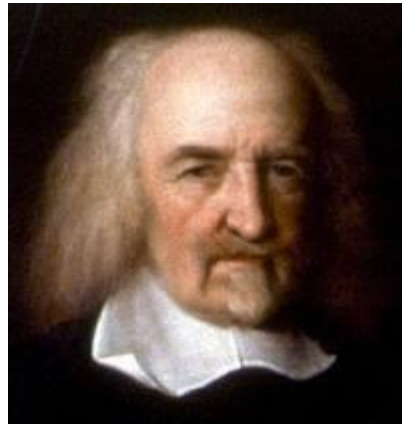

Az újkor és a felvilágosodás

- René Descartes

- Thomas Hobbes

- David Hume

Immanuel Kant

- Kötelesség etika (Deontologikus etika)
- Kategorikus imperatívusz
 - A JÓ nem előre meghatározott törvény vagy eszme, hanem a szabadon választott egyéni cselekvés szabályának a *kategorikus imperatívusz* eljárásával vizsgálható ésszerűsége: „*Cselekedj úgy, hogy akaratod maximája mindenkor egyszersmind általános törvényadás elveként érvényesülhessen*”

"Cselekedj úgy, hogy az emberiségre mindig mint célra és sohasem mint eszközre legyen szükséged!"

Modernkori etikai irányzatok

- **Evolúciós etika**

- Charles Darwin (1809-1882)

- A fajok eredete (1851), Az ember származása (1871)
 - Természetes kiválasztás
 - Fajnemesítés: mesterséges kiválasztás
 - Fejlődélmélet Biblia

Modernkori etikai irányzatok

- **Utilitarista etika** (Haszonelvűség)
- John Stuart Mill: konzekvencializmus
- Jeremy Bentham: a legnagyobb boldogság elve
- Sztoikus hagyomány felelevenítése a brit empirikusnál (John Locke)
- Etikus viselkedés – emberi tulajdonság (Hume)
- Embereszmény – Gentleman

Modernkori etikai irányzatok

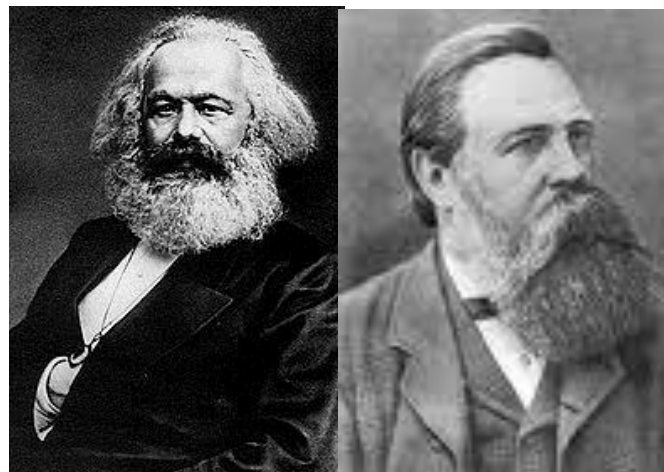
- **Kant gyakorlati filozófiájának reneszánsza** a XX. század második felében, főként az analitikus gyakorlati filozófiában
 - az utilitarizmus alternatívája

Két reprezentatív filozófus:

- John Rawls (1921-2002) – igazságosság elmélet
- Jürgen Habermas (1929-) – diskurzus etika

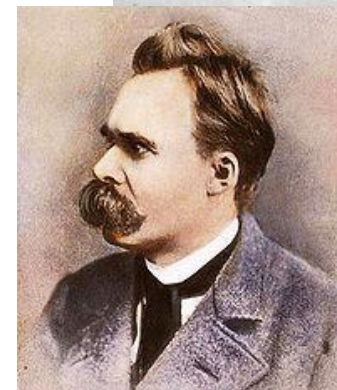
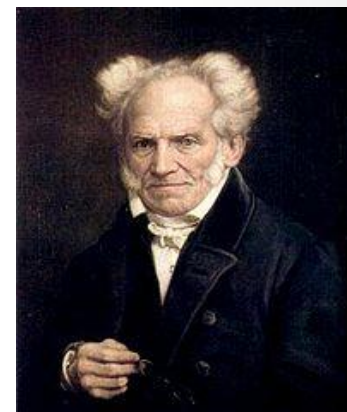
Modernkori etikai irányzatok

- **Marxista etika**
 - Karl Marx (1818-1883) és Friedrich Engels (1820-1895)
 - Történelmi materializmus
 - Nem szemlélődő,
hanem cselekvő filozófia
 - Minden társadalmi felépítmény a gazdasági viszonyokból ered

Modernkori etikai irányzatok

- **Egzisztencialista etikák**
- Arthur Schopenhauer (1788-1860)
 - A világ mint akarat és képzet
 - Az élet tudattalan akarása mint hajtóerő
 - Akarat, vágy, boldogság, szenvedés, kielégülés, unalom
- Sören Kierkegaard (1813-1855)
 - Szerencsétlen, szenvedély
 - Vagy-vagy, az etikai élet három stádiuma, a választás
- Friedrich Nietzsche (1844-1900)
 - 1889 teljes összeomlás
 - A tragédia születése
 - Így szól Zarathusztra
 - A felsőbbrendű ember
 - Az értékek megváltoztatásának szükségessége
 - Isten meghalt
 - Örök visszatérés

Az erkölcs a jog, a vallás, a politika, a gazdaság világában

ERKÖLCS A TÁRSADALOMBAN

Az erkölcs és a jog

- Közös eredet: szokás
- Legalitás – Moralitás
- Szétválás – az állam létrejötte

Az erkölcs és a vallás

- Szoros kapcsolat
- Görög mitológia
- Multikulturális együttélés

Az erkölcs és a gazdaság

- A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme
 - Kiválasztottság tudat
 - A mindennapi munka megvéd a kísértéstől.
 - A henyélés, időfecsérlés bűn.
 - Hivatás gondolatán alapuló racionális életvezetés.

Az erkölcs és a politika

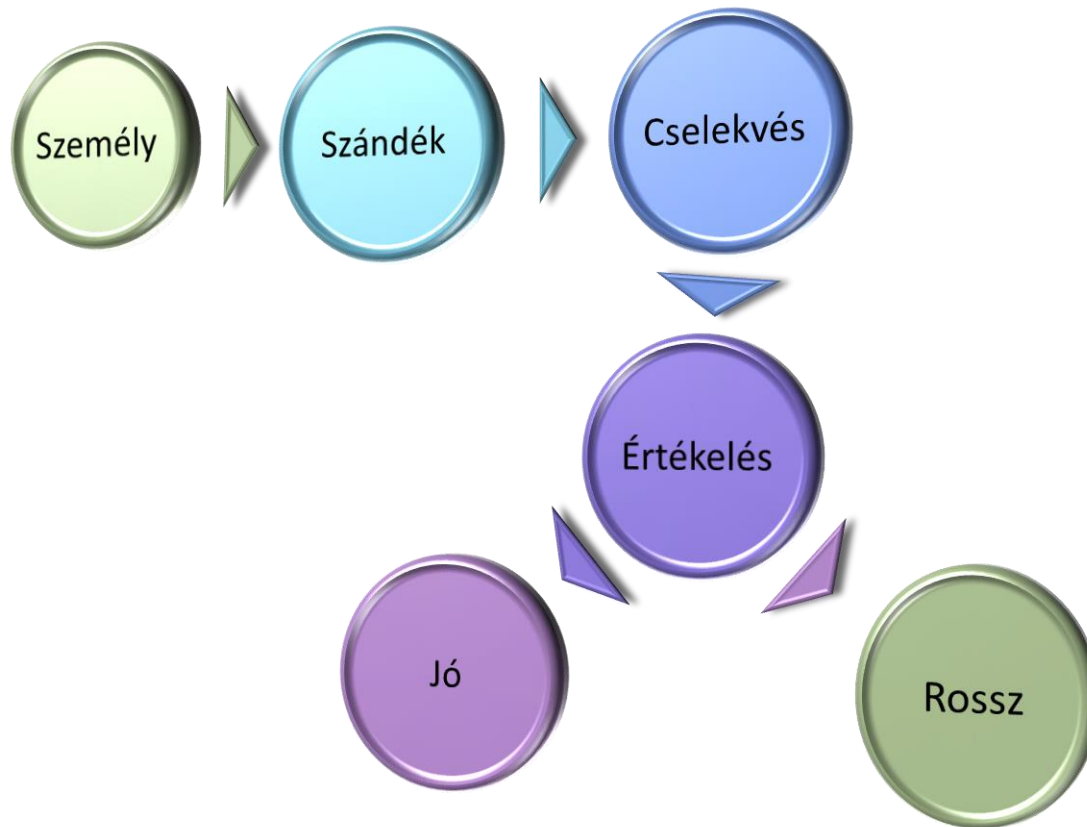
- Antik és középkori felfogások
- Machiavelli: az erkölcs és a politika szétválasztása
- Etnikai tisztogatások
- Zsidókérdés
- Cigánykérdés

Az értékelés elméleti kérdései és gyakorlati vonatkozásai, az erkölcsi ítéletek szubjektív jellege, az értékelés kettős szerepe. Szabadság, erkölcsi felelősség, az erkölcsi személyiség.

ERKÖLCSI ÉRTÉKEK

Az etikailag megítélhető cselekvés folyamata

Szabadság

- Kényszermentesség
- Mill meghatározása
- Pozitív és negatív szabadság (Isaiah Berlin)
- Szabó és Kovács példája

Az igazságosság fogalma, Arisztotelész és Rawls. A diszkrimináció – a diszkrimináció történetéről, társadalmi problémák és lehetséges megoldásaik

IGAZSÁGOSSÁG ÉS DISZKRIMINÁCIÓ

Platón és Arisztotelész igazságosság fogalmai

- Platón: társadalmi igazságosság
- Arisztotelész: osztó igazságosság

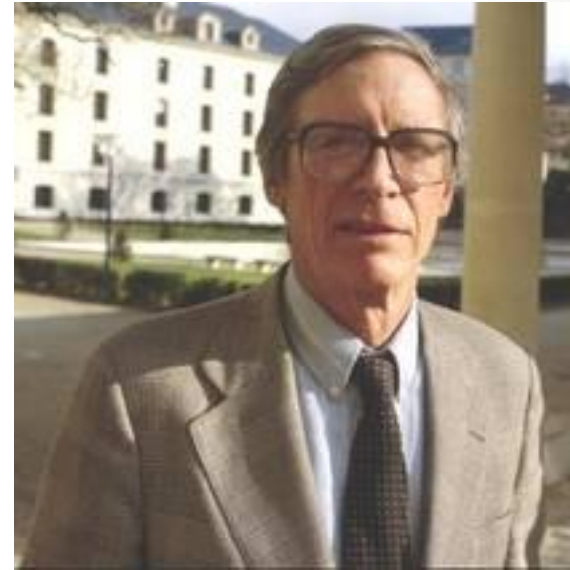
Társadalmi szerződések az újkorban

- Honnan származik a hatalom?
- Hogyan jött létre az állam?

- Thomas Hobbes
 - „Ember embernek farkasa”
 - Egyesülési és alávetési szerződés
 - szuverén
- John Locke
 - Természeti törvény
 - Munka és vagyon
 - Közvetett demokrácia
- Jean-Jacques Rousseau
 - Vissza a természethez!
 - Új társadalmi szerződés
 - Általános akarat

John Rawls (1921-2002)

- Az igazságosság elmélete

- méltányosság (szabadság és megkülönböztetés)
- a tudatlanság fátyla

Diszkrimináció

- Történeti megközelítés
- Fajtái:
 - Politikai
 - Etnikai (faji)
 - Nemi
 - Nyelvi
 - Vallási
 - Szexuális orientációból fakadó
 - Fogytékosság miatti
- Formái:
 - Közvetlen
 - Közvetett

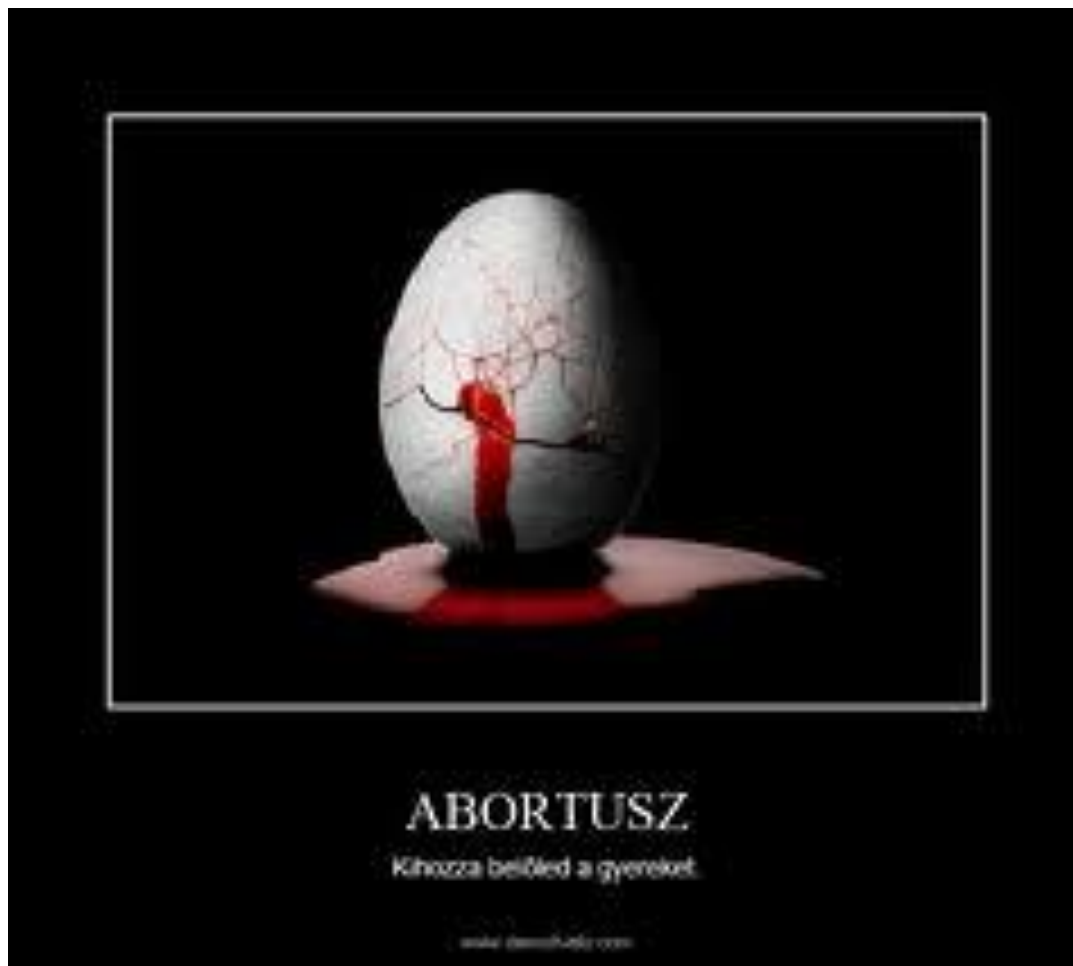

ETIKA GYAKORLATOK

Abortusz, Eutanázia, Halálbüntetés, Öngyilkosság,
Klónozás

AZ EMBERI ÉLET VÉDELME

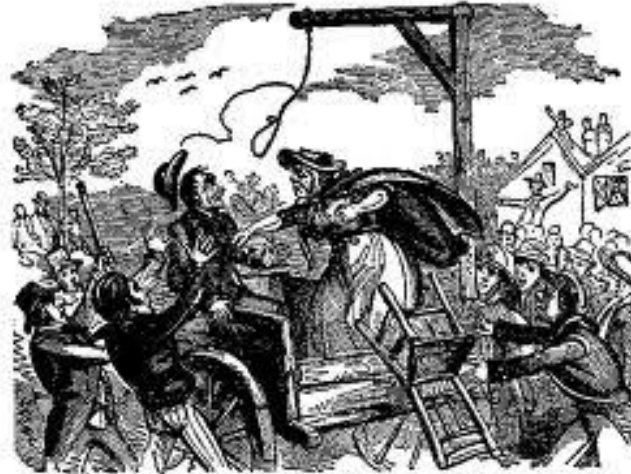
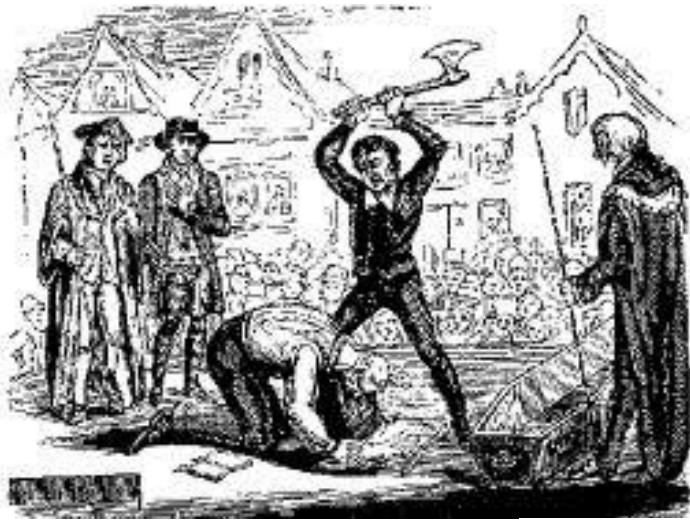
Abortusz

Eutanázia

Halálbüntetés

Öngyilkosság

KARAKTERTÍPOLÓGIA

fig 1

pesszimista
öngyilkos

fig 2

optimista
öngyilkos

fig 3

ígyetlen
öngyilkos

Klónozás

Történeti megoldások (Comenius, Rousseau), az erkölcsi nevelés módszerei, önnevelés, a média szerepe az erkölcsben. Ember és környezete, a kollektív felelősség

AZ ERKÖLCSI NEVELÉS

Történeti nevelés

- Johannes Amos Comenius (1592-1670)
 - Sárospatak 1650-1654
 - Ember Isten képmására lett teremtvé
 - Rendszerezett iskolai oktatás
 - Nyelvtanítási újítások
- Jean-Jacques Rousseau
 - A nevelés kopernikuszi fordulata
 - Erkölcs – kultúra – társadalom
 - Emil, avagy a nevelésről, Sophie
 - Daniel Defoe: Robinson Crusoe
 - A gyermek természetes fejlődése
 - Negatív nevelés

Önnevelés

- Epiktétosz
 - William Godwin (1756-1836)
 - Anarchizmus
 - Waldorf iskola
-
- Önvizsgálat
 - Önjejllesztés
 - Önismeret

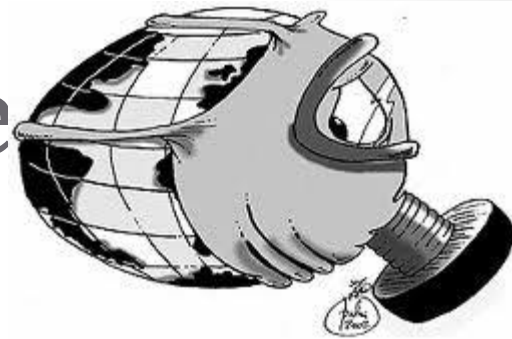
A média szerepe az erkölcsben

A média szerepe az erkölcsben

Ember és környezete

- Holisztikus vagy antropocentrikus világlátás
- Kollektív felelősség

Köszönöm a figyelmet!